

OBSAH

Seznam zkratek používaných v textu	14
ÚVOD	15
1. ALTERNATIVNÍ OPATŘENÍ: ÚČEL, PODSTATA, VÝHODY.	
RESTORATIVNÍ JUSTICE	19
1.1. Krize trestu odnětí svobody	19
1.2. Alternativy k uvěznění	21
1.3. Restorativní justice – nový přístup k trestnému činu a k jeho řešení	23
1.4. Probační služba jako nástroj alternativního sankcionování	27
1.5. Sekundární sankcionování	28
2. SYSTÉM ALTERNATIVNÍCH OPATŘENÍ	30
2.1. Kategorizace alternativních opatření	30
2.1.1. Alternativní tresty	31
2.1.2. Alternativy k potrestání	32
2.1.3. Procesní alternativní opatření	32
2.1.4. Výchovná opatření jako kategorie sui generis	32
2.2. Hodnocení systému alternativních opatření	33
2.3. Systém alternativních opatření de lege ferenda	37
3. ODKLON V TRESTNÍM ŘÍZENÍ	43
3.1. Obecná charakteristika	43
3.1.1. Základní vymezení odklonu	43
3.1.2. Kategorizace odklonu	45
3.1.2.1. Prostý odklon	45
3.1.2.2. Odklon spojený s výchovným působením	46
3.1.2.3. Odklon se společenskou intervencí	49
3.1.3. Odklon a zásada presumpce nevinny	49
3.1.4. Charakteristické znaky a účel odklonu	52
3.1.5. Odklon jako sankční opatření	54
3.1.6. Odklon v českém trestním právu	58
3.2. Podmíněné zastavení trestního stíhání	61
3.2.1. Obligatorní podmínky aplikace	62

3.2.1.1. Okruh trestných činů umožňujících podmíněné zastavení trestního stíhání	62
3.2.1.2. Doznání obviněného	63
3.2.1.3. Souhlas obviněného s podmíněným zastavením trestního stíhání	66
3.2.1.4. Nahrazení škody a vydání bezdůvodného obohacení	67
3.2.1.5. Kritéria pro posuzování podmíněného zastavení trestního stíhání jako dostačujícího způsobu vyřízení věci	71
3.2.2. Zvláštní varianty podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 2 tr. řádu	73
3.2.2.1. Závazek zdržet se určité činnosti	74
3.2.2.2. Závazek složit peněžitou částku	77
3.2.3. Zkušební doba	78
3.2.4. Řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání	85
3.3. Narovnání	87
3.3.1. Podmínky aplikace	87
3.3.1.1. Okruh trestných činů umožňujících schválení narovnání	88
3.3.1.2. Prohlášení obviněného o spáchání stíhaného skutku	88
3.3.1.3. Náhrada škody a vydání bezdůvodného obohacení	89
3.3.1.4. Složení částky na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti	91
3.3.1.5. Souhlas se schválením narovnání	93
3.3.1.6. Kritéria pro posuzování narovnání jako dostačujícího způsobu vyřízení věci	95
3.3.2. Řízení o schválení narovnání	96
3.3.3. Účinky dosaženého narovnání v oblasti trestního práva hmotného, srovnání s německou právní úpravou	98
3.3.4. Zhodnocení současné české právní úpravy narovnání, možnosti de lege ferenda	103
3.4. Odklony uplatňované ve zkráceném přípravném řízení	104
3.4.1. Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání	105
3.4.1.1. Podmínky aplikace	105
3.4.1.2. Zkušební doba	107
3.4.2. Odložení věci po schválení narovnání	109
3.5. Odklony uplatňované v řízení ve věcech mladistvých	110

3.5.1. Obecné podmínky aplikace odklonů v řízení ve věcech mladistvých	111
3.5.1.1. <i>Důvodnost podezření ze spáchání provinění</i>	111
3.5.1.2. <i>Připravenost mladistvého nést odpovědnost za svůj čin a vypořádat se s jeho příčinami a přičinit se o odstranění škodlivých následků</i>	111
3.5.1.3. <i>Závazek k chování omezujícím možnosti spáchání dalších provinění</i>	113
3.5.2. Odstoupení od trestního stíhání	116
3.5.2.1. <i>Obligatorní podmínky odstoupení od trestního stíhání</i>	117
3.5.2.2. <i>Fakultativní podmínky pro odstoupení od trestního stíhání</i>	119
3.5.2.3. <i>Postavení poškozeného v řízení o odstoupení od trestního stíhání</i>	121
3.5.2.4. <i>Řízení o odstoupení od trestního stíhání</i>	123
3.5.3. Postavení zákonného zástupce při uplatňování odklonů v řízení ve věcech mladistvých	126
3.5.4. Hodnocení současné právní úpravy odklonů uplatňovaných v řízení ve věcech mladistvých, možnosti de lege ferenda	128
3.6. Slovenská právní úprava odklonů	130
3.6.1. Podmíněné zastavení trestního stíhání	131
3.6.1.1. <i>Podmínky aplikace</i>	131
3.6.1.2. <i>Zkušební doba</i>	135
3.6.1.3. <i>Řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání</i>	136
3.6.2. Podmíněné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného	137
3.6.3. Smír	142
3.6.3.1. <i>Podmínky aplikace</i>	142
3.6.3.2. <i>Řízení o schválení smíru</i>	145
3.6.4. Závěrem ke slovenské právní úpravě odklonů v trestním řízení	146
3.7. Rakouská právní úprava odklonů v trestním řízení	147
3.7.1. Obecné podmínky pro odstoupení od trestního stíhání	147
3.7.1.1. <i>Dostatečné zjištění skutkového stavu</i>	149
3.7.1.2. <i>Nesplnění podmínek pro zastavení trestního stíhání podle § 190 až 192 StPO</i>	150

3.7.1.3. Neexistence nutnosti ukládat trest pro odrazení obviněného a jiných osob od páčání trestné činnosti ...	151
3.7.1.4. Příslušnost soudu	152
3.7.1.5. Stupeň viny obviněného	153
3.7.1.6. Nezpůsobení smrti	154
3.7.2. Odstoupení od trestního stíhání po zaplacení peněžité částky	155
3.7.3. Odstoupení od trestního stíhání po provedení obecně prospěšných prací	157
3.7.4. Podmíněné odstoupení od trestního stíhání	160
3.7.5. Narovnání	163
3.7.6. Společná ustanovení k odstoupení od trestního stíhání ...	166
3.7.7. Rakouská úprava odklonů uplatňovaných v řízení proti mladistvým	170
3.7.8. Celkové srovnání s českou právní úpravou odklonů	173
4. PROBACE A JEJÍ PROJEVY V ČESKÉM TRESTNÍM PRÁVU	176
4.1. Obecná charakteristika a znaky probace	176
4.2. Probace v trestním zákoně z roku 1961	178
4.3. Probační instituty v novém trestním zákoníku	179
4.4. Probace v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže	182
4.5. Souhrn probačních institutů podle českého trestního práva ...	186
4.6. Právní úprava dohledu podle trestního zákoníku	188
5. ALTERNATIVY K POTRESTÁNÍ	192
5.1. Upuštění od potrestání	193
5.1.1. Upuštění od potrestání podle § 46 odst. 1 tr. zák.	193
5.1.2. Upuštění od potrestání podle § 46 odst. 2 tr. zák.	198
5.1.3. Upuštění od potrestání podle § 46 odst. 3 tr. zák.	199
5.1.4. Upuštění od potrestání podle § 47 odst. 1 tr. zák.	202
5.1.5. Upuštění od potrestání podle § 47 odst. 2 tr. zák.	203
5.2. Podmíněné upuštění od potrestání s dohledem	204
5.2.1. Podmínky aplikace	205
5.2.2. Povinnosti pachatele v průběhu zkušební doby	206
5.2.3. Přiměřená omezení a povinnosti	208
5.2.4. Průběh zkušební doby a rozhodování soudu	211
5.3. Alternativy k potrestání mladistvých pachatelů	213
5.3.1. Upuštění od uložení trestního opatření	213
5.3.2. Podmíněné upuštění od uložení trestního opatření	216

5.4. Slovenská právní úprava institutu upuštění od potrestání	217
5.5. Rakouská právní úprava alternativ k potrestání	221
6. PODMÍNĚNÉ ODSOUZENÍ	224
6.1. Právní povaha podmíněného odsouzení	224
6.2. Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody	227
6.2.1. Podmínky aplikace	227
6.2.1.1. <i>Konkrétní výměra trestu odnětí svobody</i>	227
6.2.1.2. <i>Absence potřeby vykonat uložený trest odnětí svobody ...</i>	230
6.2.2. Zkušební doba	232
6.2.2.1. <i>Vedení řádného života</i>	233
6.2.2.2. <i>Další povinnosti podmíněně odsouzeného v průběhu zkušební doby</i>	235
6.2.2.3. <i>Výkon kontroly podmíněně odsouzeného v průběhu zkušební doby</i>	236
6.2.3. Rozhodování soudu o splnění povinností podmíněně odsouzeného	237
6.3. Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody s dohledem ..	241
6.4. Slovenská právní úprava podmíněného odsouzení	243
6.4.1. Podmínky aplikace	244
6.4.2. Zkušební doba	245
6.5. Rakouská právní úprava podmíněného prominutí trestu	248
6.5.1. Podmíněné prominutí trestu odnětí svobody	248
6.5.2. Podmíněné prominutí peněžitého trestu	250
6.5.3. Podmíněné prominutí části trestu	251
6.5.4. Zkušební doba	254
6.5.5. Odvolání podmíněného prominutí trestu	256
7. PENĚŽITÝ TREST	259
7.1. Právní úprava peněžitého trestu podle trestního zákoníku	260
7.1.1. Podmínky aplikace	260
7.1.1.1. <i>Ukládání peněžitého trestu podle § 67 odst. 1 tr. zák. ...</i>	260
7.1.1.2. <i>Ukládání peněžitého trestu podle § 67 odst. 2 písm. a) tr. zák.</i>	262
7.1.1.3. <i>Ukládání peněžitého trestu podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zák.</i>	263
7.1.2. Výměra peněžitého trestu	264
7.1.3. Náhradní trest odnětí svobody	269

7.1.4. Přeměna peněžitého trestu na domácí vězení a obecně prospěšné práce	272
7.1.5. Zahlazení odsouzení	276
7.1.6. Výkon peněžitého trestu	277
7.2. Peněžitě opatření jako sankce ukládaná mladistvým pachatelům	281
7.2.1. Peněžitě opatření	281
7.2.2. Peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu	282
7.3. Slovenská právní úprava peněžitého trestu	284
7.4. Rakouská právní úprava peněžitého trestu	287
7.4.1. Podmínky ukládání a vyměřování peněžitého trestu	288
7.4.2. Náhradní trest odnětí svobody	291
7.4.3. Výkon peněžitého trestu	292
8. OBECNĚ PROSPĚŠNÉ PRÁCE	295
8.1. Trest obecně prospěšných prací v českém trestním právu	295
8.1.1. Podmínky ukládání trestu obecně prospěšných prací	296
8.1.1.1. Okruh trestných činů, za něž lze trest obecně prospěšných prací uložit	296
8.1.1.2. Vztah k ostatním druhům trestů	297
8.1.1.3. Omezení opětovného ukládání	298
8.1.1.4. Stanovisko pachatele k uložení trestu	299
8.1.1.5. Zdravotní stav pachatele a možnosti uložení trestu	301
8.1.2. Výměra a obsah trestu obecně prospěšných prací	303
8.1.3. Povinnosti odsouzeného	306
8.1.4. Přeměna trestu obecně prospěšných prací	307
8.1.4.1. Důvody přeměny	307
8.1.4.2. Přeměna obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody	309
8.1.4.3. Přeměna obecně prospěšných prací na domácí vězení a peněžitý trest	313
8.1.4.4. Výjimečné ponechání trestu obecně prospěšných prací v platnosti	316
8.1.4.5. Způsob rozhodování o přeměně trestu obecně prospěšných prací	317
8.1.5. Výkon trestu obecně prospěšných prací	318
8.1.5.1. Nařízení výkonu trestu	318
8.1.5.2. Projednání podmínek výkonu trestu	320
8.1.5.3. Kontrola výkonu trestu	321

8.1.5.4. <i>Odložení a přerušení trestu, upuštění od výkonu trestu</i>	322
8.1.6. Obecně prospěšné práce jako trestní opatření ukládané mladistvým	324
8.2. Slovenská právní úprava trestu povinné práce	325
8.2.1. Podmínky ukládání trestu povinné práce	326
8.2.2. Výměra a obsah trestu povinné práce, přeměna trestu povinné práce na trest odnětí svobody	328
9. DOMÁCÍ VĚZENÍ	331
9.1. Trest domácího vězení v české právní úpravě	332
9.1.1. Podmínky pro uložení domácího vězení	332
9.1.1.1. <i>Okruh trestných činů, za něž lze trest domácího vězení ukládat</i>	333
9.1.1.2. <i>Povaha a závažnost činu, osoba a poměry pachatele</i> ...	333
9.1.1.3. <i>Písemný slib pachatele</i>	335
9.1.2. Výměra trestu, povinnosti pachatele	338
9.1.2.1. <i>Obydlí</i>	339
9.1.2.2. <i>Doba, v níž je odsouzený povinen zdržovat se v určeném obydlí</i>	340
9.1.2.3. <i>Další povinnosti odsouzeného</i>	345
9.1.3. Náhradní trest odnětí svobody	347
9.1.4. Náležitosti rozhodnutí o uložení trestu domácího vězení	352
9.1.5. Výkon domácího vězení	353
9.1.5.1. <i>Nařízení výkonu trestu domácího vězení</i>	353
9.1.5.2. <i>Kontrola výkonu trestu domácího vězení</i>	354
9.1.5.3. <i>Odklad, přerušení a upuštění od výkonu trestu domácího vězení, změna trestu domácího vězení</i>	358
9.2. Slovenská právní úprava trestu domácího vězení	360
9.2.1. Podmínky pro uložení trestu domácího vězení	361
9.2.2. Obsah trestu domácího vězení	362
9.2.3. Přeměna domácího vězení na trest odnětí svobody	363
9.2.4. Výkon trestu domácího vězení	364
9.3. Rakouská právní úprava trestu domácího vězení	365
9.3.1. Podmínky pro povolení výkonu trestu formou domácího vězení	366
9.3.2. Obsah trestu vykonávaného formou domácího vězení ...	368

9.3.3. Odvolání výkonu trestu formou domácího vězení	369
9.3.4. Hodnocení rakouské právní úpravy domácího vězení	370
10. VÝCHOVNÁ OPATŘENÍ PODLE ZÁKONA O SOUDNICTVÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE	373
10.1. Obecná charakteristika výchovných opatření	374
10.2. Jednotlivé druhy výchovných opatření	376
10.2.1. Dohled probačního úředníka	376
10.2.2. Probační program	377
10.2.3. Výchovné povinnosti	380
10.2.4. Výchovná omezení	383
10.2.5. Napomenutí s výstrahou	385
11. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY	387
11.1. Právní úprava činnosti Probační a mediační služby	388
11.1.1. Probace a mediace	388
11.1.2. Kompetence Probační a mediační služby	389
11.1.3. Výkon kompetencí Probační a mediační služby	392
11.2. Metody činnosti Probační a mediační služby	394
11.2.1. Kontrola během zkušební doby	394
11.2.2. Zajištění výkonu trestu obecně prospěšných prací	397
11.2.3. Zajištění výkonu trestu domácího vězení	400
11.2.4. Příprava zprávy před rozhodnutím (soudní pomoc)	403
11.2.5. Zajištění výkonu dohledu	408
11.2.5.1. Základní metody provádění dohledu	408
11.2.5.2. Probační plán dohledu	410
11.2.5.3. Individuální pomoc odsouzenému	412
11.2.5.4. Kontrolní složka dohledu	413
11.2.5.5. Opatřování informací	414
11.2.6. Výkon mediační činnosti v trestních věcech	146
12. ANALÝZA STATISTICKÝCH ÚDAJŮ O VYUŽÍVÁNÍ ALTERNATIVNÍCH OPATŘENÍ	420
12.1. Aplikace alternativních opatření v praxi od roku 1995	420
12.1.1. Vývoj právní úpravy	420
12.1.2. Aplikace hmotněprávních alternativních opatření	421
12.1.2.1. Období 1995–2001	423
12.1.2.2. Období 2002–2009	424
12.1.2.3. Období 2010–2011	428

12.1.3. Aplikace odklonů v trestním řízení	429
<i>12.1.3.1. Podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání</i>	<i>431</i>
<i>12.1.3.2. Narovnání</i>	<i>433</i>
12.1.4. Shrnutí a prognóza	434
12.2. Aplikace alternativních opatření u vybraných trestných činů	436
13. SHRUTÍ A NÁVRHY DE LEGE FERENDA	443
PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY	448
SUMMARY	457
VĚCNÝ REJSTRÍK	460